

Llei d'Ús, de jove promesa a vella glòria

Requisit lingüístic, immersió, més diners per a la promoció de la llengua i espai audiovisual comú per a tot el català; qualsevol altra cosa són reserves índies i perdre el temps

La Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià se'ns ha fet vella. La norma que pretenia normalitzar la nostra llengua ha complert 35 anys i s'adona que ja té cabells blancs i un bon grapat d'arrugues que li solquen el rostre sense haver donat de si tot el que podia. Fent un símil esportiu, la Llei d'Ús és com aquells futbolistes que irrompen de ben joves amb uns quants bons partits i, sense acabar d'esclatar mai, arriben a la trentena i a la retirada amb un munt d'expectatives frustrades per complir. De jove promesa a vella glòria en un obrir i tancar d'ulls.

Nascuda l'any 1983, la Llei d'Ús tenia la difícil tasca de tornar a la primera divisió idiomàtica una llengua que arrossegava la llosa de 40 anys de franquisme arraconada en la minorització més absoluta; per dir-ho a la manera de Fuster, en el "reducte folklòric". L'estigma dels catalanoparlants era ser analfabets, rústecs o, pitjor encara, *rojos separatistas* que pretenien trencar l'Espanya *una, grande y libre*. L'escola nacional-catòlica contribuï a aprofundir la ferida i la pressió social va fer la resta, tal com s'explica perfectament en *Tio Canya*, la cançó d'Al Tall que és un autèntic manual de sociolingüística en vers i melodia.

La irrupció de la Llei d'Ús, de fet, va ser fonamental. La jove promesa va incorporar la llengua, el nostre valencià, el català de tots, a l'escola de manera decidida i per damunt de batalles de València, *mariaconsuelosreynas* i el blaveram filofeixista de torn. A recer de la tornada de la nostra llengua a l'escola, hi va créixer tot un món editorial, la llengua es va estendre per la cultura i, a poc a poc, anà filtrant-se en altres espais encara avui massa impermeables. El català va tornar a sentir-se amb orgull al cap i casal i la gent de les comarques ja no tenia aquella necessitat angoixosa d'amagar-ne la parla pel risc de ser titllats com "de po-

ANTONI RUBIO

ble". Fou una normalització a bacs, però necessària.

Però vet ací que la Llei d'Ús, la jove promesa, va començar a trobar dificultats per fer carrera. La pusil·lanimitat lermista a l'hora d'aplicar-la i, sobretot, la *lesió* de vint anys que va suposar el període negre del PP a la Generalitat van aturar-ne en sec la carrera. En 2015, arribà el Botànic. Però la jove promesa era ja una vella glòria amb els genolls desfets.

La creació del Consell Social de les Llengües, amb l'objectiu de vetllar per la "normalització real" del català al País Valencià, denota que aquella realitat encara no s'ha assolit. La llengua té presència a l'escola, tot i que no està garantit —35 anys després!— que aquelles famílies que vulguen matricular els fills en català puguin fer-ho. En tres dècades i mitja, tampoc s'ha aconseguit que hi haja un requisit per garantir la igualtat real de drets lingüístics dels valencianoparlants; si parlem de la justícia, proveu-vostè a parlar en valencià en un procés judicial, a veure què passa... La policia, els mitjans de comunicació, el cinema, la retolació d'espais públics i privats... Cen-

tenars de contextos i registres en què la llengua no té presència o, si de cas, minoritària o en forma de *reserva índia*: una pagineta en el diari en castellà, un retolet per ací, una pel·liculeta subtítulada per allà...

Cíclicament ens despertem amb notícies de detencions per dirigir-se en català a un policia, o retencions a l'aeroport pel mateix motiu, o la negativa d'atendre un pacient catalanoparlant, o l'expulsió d'un local al crit de "*háblame en español, que estamos en España*", o fins i tot s'han posat en qüestió adopcions perquè els sol·licitants eren tan bojos de parlar català al País Valencià.

La situació s'agreuja ara per l'embranchida neofeixista que posa en qüestió les autonomies i demana la recentralització de l'educació, és a dir, precisament, un dels pocs espais en què sembla haver-se assolit una certa normalitat. Són els mateixos neofatxes que han barrat el pas als tribunals de les tímides propostes del govern del Botànic.

I, al final, el més greu és que l'actual sistema, la vella glòria de la Llei d'Ús, funciona més sobre el paper que en la realitat. Hom només ha de fer una volta per una classe d'ESO d'una zona castellanitzada —i no parlar de les comarques castellanoparlants, on 35 anys després encara hi ha exempció del valencià!— per comprovar que allò d'aprendre els alumnes igual les dues llengües, res de res.

La Llei d'Ús s'ha fet vella i cal buscar-li un substitut més efectiu. Deixe, per si de cas, uns quants noms per a la llista de fitxatges: requisit lingüístic, immersió, més diners per a la promoció de la llengua i creació d'un espai audiovisual comú de l'àmbit catalanoparlant. Qualsevol altra cosa són reserves índies, reductes folklòrics i, sobretot, perdre un temps valuós que ja no tenim.

Escriptor